

کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

در یکی، دو دهه گذشته نظرات جدیدی در ایران درباره کودتای ۲۸ مرداد ۳۲ مبنی بر تردید در کودتا بودن آن مطرح شده است. ویژگی کار صاحبان این نظرات این است که نه اسناد و شواهدی برای اثبات نظرات خود ارائه کرده‌اند و نه تلاش روش‌مندی برای پرداختن به اسناد و شواهد موجود که تردیدی در مورد کودتا باقی نمی‌گذارند، انجام داده‌اند. از آنجا که ۲۸ مرداد ۳۲ یک نقطه عطف تاریخی با پیامدهای گسترده در ایران معاصر است، روشنی و شفافیت درباره آن ضروری است. در این مقاله که فشرده مقاله مفصل‌تری است، به اسناد و شواهد کودتا از قول مقامات آمریکایی و انگلیسی و شرح اسناد از محرمانه خارج‌شده، پرداخته شده است.

۱- نحوه برخورد آمریکا

مقامات شاغل و بازنشسته آمریکایی تاکنون با از محرمانه خارج کردن بخشی از اسناد، انتشار برخی گزارش‌های داخلی سازمان سیا، اظهارات رسمی و غیررسمی، انتشار خاطرات و سخنان سخنگوی رسمی سیا به دخالت آمریکا در کودتای ۲۸ مرداد اذعان کرده‌اند.

الف: اظهارات مقامات آمریکایی

تاکنون دو مقام شاغل آمریکایی در مورد کودتا سخن گفته‌اند. مادلن البرایت وزیر خارجه آمریکا اولین مقام شاغل آمریکایی بود که در نشست در واشنگتن در ۱۷ مارس ۲۰۰۰ صریحاً به «نقش عمده» آمریکا در کودتا اذعان کرد. وی گفت: «در ۱۹۵۳، آمریکا نقشی عمده در طراحی سرنگونی محمد مصدق، نخست‌وزیر مردمی ایران بازی کرد. دولت آیزنهاور اقدام خود را به دلایل استراتژیک موجه می‌دانست، اما کودتا به وضوح یک عقبگرد برای توسعه سیاسی در ایران بود...». پیش از البرایت، بیل کلینتون رئیس‌جمهور وقت نیز در مراسمی در کاخ سفید در ۱۲ آوریل ۱۹۹۹ به تلویح به این موضوع پرداخته بود. وی گفت: «... مهم است که پی‌پدیریم که ایران به خاطر اهمیت ژئوپلیتیک بسیار زیادش طی دوره‌های مختلف از سوی کشورهای غربی مورد آزار بسیار قرار داشته است... مردم ایران حق دارند به خاطر آنچه عصبانی باشید که کشور من یا فرهنگ من یا دیدگرایی که به‌طور کلی امروزه با ما متحدند ۵۰ سال، ۶۰ سال یا ۱۰۰ سال یا ۱۵۰ سال قبل در حق شما روا داشته‌...». باراک اوباما دومین مقام شاغل آمریکایی بود که در سخنرانی معروفش در ۲۰۰۹ در دانشگاه قاهره به‌صراحت به کودتا پرداخت. وی گفت: «در میانه جنگ سرد، آمریکا نقشی در سرنگونی دولت ایران که به طریق دموکراتیک انتخاب شده بود، بازی کرده». در بین مقامات آمریکایی بازنشسته، نیکسون نخستین مقامی بود که کودتای دولت آیزنهاور علیه مصدق را تأیید و سعی در توجیه آن کرد. وی در ۱۵ می ۱۹۹۱ در مصاحبه‌ای با C-Span گفت: «آمریکا همراه با انگلیس در حمایت از یک کودتایی شرکت کرد که مصدق را که یک چپ‌گرای تحت کنترل شوروی بود، برکنار کرد». وی افزود: در جریان تحریم نفتی ۱۹۷۲، اگر مصدق «که سیا او را از قدرت بیرون انداخت» همچنان در قدرت بود، ایران هم مانند بقیه اسرائیل را تحریم نفتی می‌کرد. بیل کلینتون در دوره بازنشستگی در داووس در هفتم می ۲۰۰۵ در پاسخ به سؤال چارلی روز گفت: «این یک داستان غم‌انگیز است که از دهه ۱۹۵۰ شروع شد، یعنی زمانی که آمریکا آقای مصدق را که یک دموکرات منتخب پارلمان بود، سرنگون کرد و شاه را به قدرت برگرداند. وی سپس به مشکلات آمریکا در دهه ۱۹۸۰ پرداخت و آن را نتیجه سرنگونی دموکراسی پارلمانی ایران در دهه ۱۹۵۰ دانست. وی گفت بعد از انتخاب خاتمی از بابت کودتا غدرخواهی کرده بود. در یادگستی به نام «بیرون‌دهای انگلی» که مربوط به فرار شش دیپلمات آمریکایی از تهران در قضیه سفارت آمریکاست و توسط سیا منتشر شده، والتر تروسین، سخنگوی سیا و مجری برنامه، اذعان می‌کند «برخلاف ادعای مورخین سازمان سیا مبنی بر اینکه فعالیت‌های محرمانه سیا در جهت تقویت دولت‌های مورد حمایت مردم بوده، همیشه این‌طور نبوده است». وی با اشاره به کودتا علیه مصدق، می‌گوید: «باید پی‌پدیریم که استثنای واقعا مهمی بر این قاعده وجود دارد». برنت کی‌پری، مورخ سیا در برنامه می‌گوید: «بله این یکی از استثناها بود».

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

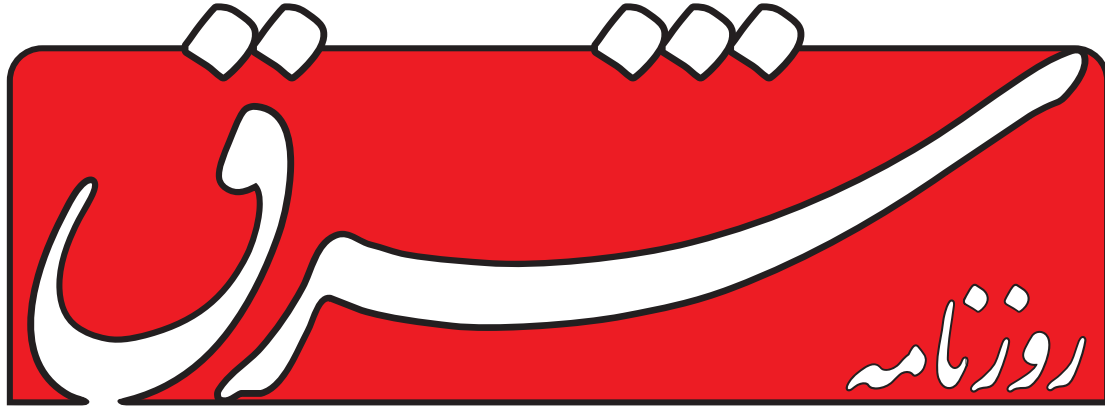
۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

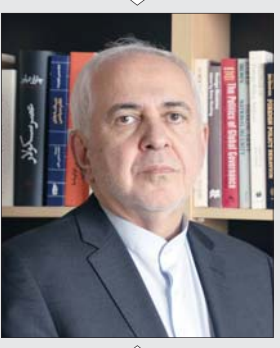
یکشنبه ۲۸ مرداد ۱۴۰۳
۱۳ صفر ۱۴۴۶
۱۸ آگوست ۲۰۲۴
سال بیست و یکم
شماره ۴۹۰۶
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

پزشکیان:

از ظریف به‌عنوان مشاور استفاده می‌کنیم

۳

برگزیده‌ها

بیشروی مسکو به سوی شهر استراتژیک شرق اوکراین درواکتش به تصرف «کورسک»

ارتش روسیه بر دروازه‌های «پوکروفسک»

گفت‌وگو با علی پزشکی

رئیس کانون وکلای دادگستری استان زنجان:

مناقشه

بر سر استقلال اسکودا

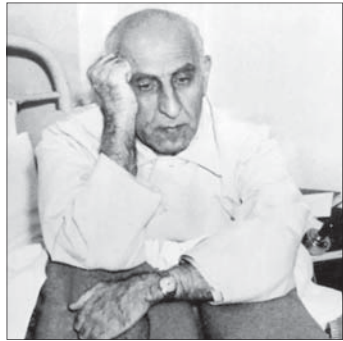
گزارشی از گرفتاری‌های نظام توزیع به دلیل کاهش قدرت خرید و افزایش تقاضای خرید اقساطی

هرج و مرج فروش اقساطی

گفت‌وگو با احمد غلامی با اکبر معصوم بیگی

و داریوش رحمانیان درباره کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

ترومای ۲۸ مرداد

این گزارش از رصفه ۲ خوانید. عکس: حامد گل‌میرزایی/خانه ملت

گزارش «شرق» از نخستین روز بررسی صلاحیت وزرای دولت وفاق ملی در مجلس، با حضور پزشکیان

مخالفان موافق

کابینه وفاق ملی دیروز برخی از مخالفان پزشکیان را به موافق تبدیل کرد

یادداشت

کودتای ۲۸ مرداد و آرمان‌های مشروطه

درآمد. معاون وزیر مالیه شد و بعدها با قرارداد ۱۹۱۹ به مخالفت برخاست تا آنجا که هیچ‌گاه با وثوق الدوله بر سر این خیانت دل صاف نکرد و هرچا که قرار بود او مصدر کاری قرار گیرد، مصدق را در برابر خود می‌دید. حتی وقتی مستوفی‌الممالک با آن سوابق وطن‌پرستی و مشروطه‌خواهی، وثوق الدوله را به‌عنوان وزیر معرفی کرد، این مصدق بود که سوابق رفاقت و همکاری و قوم و خویشی با مستوفی را کنار گذاشت و نطق مفصلی علیه وثوق الدوله ایراد کرد. والی فارس شد و وقتی در همان دوره کودتای ۱۲۹۹ اتفاق افتاد، به‌هیچ‌وجه دولت کودتا را به رسمیت نشناخت و مجبور شد به کوه‌های بختیاری پناهنده شود تا دوره سیدضیا بگذرد. به نمایندگی مجلس پنجم انتخاب شد و در همین مجلس علیه تغییر سلطنت ایستاد و استدلال اساسی او این بود که شاه مشروطه یک نماد وحدت ملی است و اختیاری ندارد. قبل از این مجلس در برابر دوستان خود مانند مشیرالدوله و مستوفی‌الممالک که می‌خواستند در جلسه حضور پیدا نکنند، گفت: «به توبیخ ۱۰ سال مواجه می‌دهند، برای اینکه یک روز شلیک کند. اگر شلیک نکرد انجام وظیفه نکرده است. نمایندگان مجلس هم موظفند از قانون اساسی دفاع کنند...». او به مجلس رفت و با همه خطرات محتمل، محکم از اصول قانون اساسی دفاع کرد. او سردار سپه را می‌شناخت و می‌دانست که پادشاهی رضاخان یعنی تعطیل قانون اساسی مشروطه. او دل در گرو آرمان‌های مشروطه و قانون اساسی آن داشت.

رسول رئیس جعفری

پژوهشگر تاریخ اقتصادی

مجلس، در کنار مردم ایستاد و در آن روزهای خوف و رجا در برابر شاه مستبد این‌گونه زبان گشود: «روزی محمدعلی‌شاه مرا احضار کرد و فرمود خواستم توسط معاون الدوله با بهبهانی راهی باز کنم، کاری نکرد. هرگاه شما بتوانید کاری کنید موجب امتنان است، عرض شد که شاه را به ایشان چه حاجت است؟ ایشان هرچه دارند از همراهی و مساعدتی است که با آزادی‌خواهان می‌نماید، شاه هم همین رویه را اختیار کنند و با مشروطیت مخالفت نفرمایند تا دکان سیاسی آفاتخته شود...». بعد از واقعه و با نامیدی از اصلاح، به فرانسه و سپس سوئیس رفت و مالیه و حقوق خواند و در حقوق دکتری گرفت و به ایران بازگشت و در مدرسه عالی علوم سیاسی تدریس کرد و برای اقتضات روز کشور تألیف کرد و کتاب‌هایی ارزشمند نوشت. بر اساس همین دانش، در مجلس سوم به عضویت کمیسیون تطبیق حوالجات (دیوان محاسبات بعد

دکتر محمدعلی موحد در کتاب «خواب آشفته نفت»، قضاوتی درباره مصدق، نهضت ملی شدن نفت و پایان آن دارد که به گمانم از این منظر می‌توان نکاهی واضح‌تر به این شخصیت مهم تاریخ معاصر ایران و وقایعی مانند ملی شدن نفت و کودتای ۲۸ مرداد و حتی حوادث بعد از آن داشت. استاد محمدعلی موحد در این کتاب نوشته‌اند: «اسناد مصدق در خاطره نسل ما به «شاهنامه آزادی» تبدیل شده است. این ماجرا برای مردم ما نه صرفاً یک حدیث تاریخی که یک سرود آزادی است و سرود آزادی سر از قید زمان برمی‌کشد، چیزی را می‌سراید و چیزی را می‌ستاید که هنوز اتفاق نیفتاده است و آرزو می‌شود که در آینده اتفاق بیفتد. سرود آزادی سرواد مشتاقی ست. وجدان جامعه در گذشته چیزی را می‌بیند و نشانی از گمشده خود در آن می‌جوید. قصه گذشته‌ای به بن‌بست رسیده که امید فرجی را برای آینده رقم می‌زند و بازگردد آن بهانه‌ای می‌شود برای بیان اشتیاقی شورانگیز که تحقق چیزی بسیار عزیز را در امروز و فردا آرزو است...». به گمانم با این تعریف و تفسیر، داستان مصدق را می‌توان به داستان آرمان‌ها و آرزوهای یک ملت گسترش داد. مصدق فرزند مشروطه است. روزی که فرمان مشروطیت صادر می‌شود، مصدق حدود ۲۵ سال دارد. در مشروطیت فعال است و در کنار حسن مستوفی‌الممالک، نایب‌رئیس انجمن انسانیست است. در مجلس اول از طرف مردم اصفهان به مجلس راه می‌یابد، اما به خاطر اینکه از ۳۰ سال کمتر دارد، اعتبارنامه‌اش پذیرفته نمی‌شود. پس از توب پسته شدن

یادداشت

بازار مسکن استیجاری و مداخله‌ای دیر هنگام

ناصر ذاکری

کارشناس اقتصادی

اتفاقاتی که در طول بیش از سه دهه گذشته در سطح اقتصاد ملی واقع شده، به‌تدریج بازار مسکن استیجاری را به یکی از مهم‌ترین بازارها تبدیل کرده است. افزایش جمعیت مستاجر و عبور آن از ۲۰ درصد جمعیت شهری، رونق اجاره‌نشینی در سطح کشور، افزایش چشمگیر سهم مسکن در سبد هزینه خانوار، افزایش ابعاد فقر در کشور که به گفته بسیاری از ناظران ارتباط نزدیک با افزایش هزینه مسکن استیجاری دارد، همه و همه موجب شده‌اند بازار مسکن استیجاری و تحولات آن کانون توجه بسیاری از کارشناسان، پژوهشگران و اصحاب رسانه بشود. در طول این سال‌های پرآشوب پرورنده مسکن در بین دغدغه‌های مسئولان رتبه

بالایی نداشت. هرچند برخی مسئولان گاه و بی‌گاه و به‌ویژه در ایام انتخابات به گرفتاری‌های حوزه مسکن می‌پرداختند، اما چندان تلاشی در این بازار و اصلاح روندها نکردند. اما گسترش ابعاد بحران دولت را وادار کرد تا شکلی از مداخله را در بازار مسکن استیجاری بی‌زماید. از ابتدای سال ۱۳۹۸ به بعد هرساله سران سه قوه در قالب مصوبه‌ای سقف افزایش مجاز اجاره مسکن را اعلام کردند. اما این مصوبه‌های سالانه به دلیل نبود ضمانت اجرائی لازم و نبود اراده‌ای در دولت‌مردان برای یکپارگی و اصرار بر اجراء عملاً اثری بر بازار نگذاشت و نتوانست منتهی به مهار رشد اجاره مسکن شود. گفتنی است با وجود ابلاغ مصوبه‌های سالانه هیچ‌گاه خبری از صدور دستور ارائه گزارش از وضعیت رعایت سقف مصوب و بررسی چگونگی واکنش بازار مسکن استیجاری به این مصوبات منتشر نشده است. در چنین شرایطی بی‌تردید باید تصویب و ابلاغ قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها در دیهشت‌ماه گذشته را قدمی ارزشمند و رو به جلو دانست. این قانون با وجود برخی کاستی‌ها و نارسایی‌ها می‌تواند شروع‌کننده دوران جدیدی در حوزه مسکن باشد. با تصویب این قانون در واقع کاستی مربوط به نبود ضمانت اجراء برای مصوبات مرتبط با تعیین سقف افزایش اجاره‌بهای مسکن رفع شده است. به‌این‌ترتیب مالکان واحدهای مسکونی استیجاری در صورت رعایت نکردن سقف مجاز

یادداشت

سیاست مدار یا تکنسین

درباره انتخاب کابینه پزشکیان

محمدامیربناهی

استادیار دانشگاه علامه طباطبائی

دنيس گولت مقاله‌ای دارد تحت عنوان «سه نوع عقلانیت در تصمیم‌گیری‌های توسعه». به‌طور خلاصه حرفش این است که ما در دنیای واقعی و فضای تصمیم‌گیری با سه نوع عقلانیت مواجه هستیم: اول عقلانیت تکنیکی که مبتنی بر اصول علمی است و مهندسان، تکنوکرات‌ها و متخصصان آن را به کار می‌گیرند. کسی که سد یا نیروگاه می‌سازد تابع این عقلانیت است.

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در

برادران گرامی آقایان مهدی و هاشم امینی

مصیبت درگذشت برادر ارجمندتان جانباز عزیز و پیشکسوت عرصه ایثار و شهادت و برادر شهدای گرانقدر امینی را به شما تسلیت عرض می‌کنیم. از خاندان سبحان برای آن مرحوم رحمت واسعه الهی و برای شما و سایر بازماندگان صبر و اجر خواهانیم.

سید محمود حسینی، مرتضی قربانی

غلامرضا اسداللهی، مصطفی فشارکی

مرتضی تهرانی، سیدرسول حسینیان، حسین نجار

علی جعفری هرنی، فداحسین مالکی، کامیار صالحی

گروه اقتصاد خانه اندیشمندان علوم انسانی
با همکاری «کتاب شرق» برگزار می‌کند:
رجوع به صفحه ۳

روانمای نقد و بررسی کتاب

دورمانده از توسعه

خودی‌ها و غیرخودی‌ها در جهان عرب

۹ صفحه ادامه در

۹ صفحه ادامه در